

מגילת רות מבוארת על פי המלבי"ם

חג השבועות

© כל הזכויות שמורות לארגון

שתי הלכות ביום

0765-404-360

office@2halachot.org

א וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפָּט הַשְּׁפֹטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה לְגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו: **ב** וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו | מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן אֶפְרַתִּים מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי-מוֹאָב וַיְהִיו-שָׁם: **ג** וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נַעֲמִי וַתִּשָּׂאָר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ: **ד** וַיִּשְׁאוּ לָהֶם נָשִׁים מֵאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאִחַת עֶרְפָּה וְשֵׁם הַשְּׁנִית רֹת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כַּעֲשֵׂר שָׁנִים: **ה** וַיָּמָתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן וַתִּשָּׂאָר הָאִשָּׁה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ: **ו** וַתָּקָם הִיא וְכַלְתֶּיהָ וַתָּשָׁב מִשְׂדֵי מוֹאָב כִּי

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

מהמיוחסים שבשבט יהודה, המכונים 'אפרתים' על שם אפרת אשת כלב בן יפונה. וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי מוֹאָב, והגם שבתחילה באו רק כדי לגור שם לזמן קצר, הרי אחרי שהגיעו לשם החליטו בדעתם להשאר שם לצמיתות, וַיְהִיו שָׁם.

(ג) כיון שהחליטו להשאר בחוץ לארץ הענישם הקדוש ברוך הוא, ותחילה ירדו מנכסיהם ונעשו עניים, אך עדיין לא לקחו מוסר, ולכן וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נַעֲמִי - מת תחילה אלימלך, מחמת שהוא היה עיקר הגורם ליציאה וההתגוררות בחוץ לארץ, ונעמי לא נענשה כיון שלא יצאה ברצונה אלא הוכרחה לצאת אתו, בהיותו 'איש נעמי', כלומר, בעלה המושל עליה, וַתִּשָּׂאָר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ.

(ד) לאחר שמת אלימלך הוסיפו הבנים לחטוא, ולא רק שלא חזרו לארץ ישראל, אלא וַיִּשְׁאוּ לָהֶם נָשִׁים מֵאֲבִיּוֹת, ולא גיירו אותם, שֵׁם הָאִחַת עֶרְפָּה, ואותה נשא כליון, שהיה הצעיר שביניהם, ולא זו בלבד שאחיו הגדול לא מחה בו על כך, אלא עשה אף הוא כמעשיו, וְשֵׁם הַשְּׁנִית רֹת, ואותה נשא מחלון, הגדול שביניהם, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כַּעֲשֵׂר שָׁנִים, ודבר זה מראה שכבר התייאשו לגמרי מלחזור לארץ ישראל.

(ה) ומחמת כן הענישם הקדוש ברוך הוא, וַיָּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם, מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן, ותחילה מת מחלון הגדול, מחמת חטא עצמו ומחמת שלא מחה באחיו הצעיר, ואחר כך מת כליון הצעיר, וַתִּשָּׂאָר הָאִשָּׁה לְבַדָּה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ, ומֵאִישָׁהּ, והיא לא נענשה בעצמה, כיון שלא רצתה כלל לצאת לחוץ לארץ, וגם כשהיתה שם היתה דעתה תמיד לחזור לארץ ישראל.

(ו) וַתָּקָם הִיא וְכַלְתֶּיהָ - היא ושתי כלותיה גמרו בדעתם לעזוב את המקום, ובזה היתה דעתם שווה, כיון שחשבו שמזלם במקום הזה רע, ועליהם לעזוב את המקום, וַתָּשָׁב מִשְׂדֵי מוֹאָב - ונעמי רצתה מיד

אמרו חכמים במדרש, ששמואל הנביא כתב את מגילת רות כדי להודיע את ייחוסו של דוד המלך, שהוא שורש כל המלכות בישראל, וכפי שמפורט בסיום המגילה. והמגילה פותחת בסיפור המעשה כיצד אירע שהתחברה רות המואביה למשפחת אלימלך, ומתוך כך התגלגל הדבר שהתגיירה ונישאה לבועז, ומהם יצאה מלכות בית דוד. הפסוק הראשון שבמגילה מרמז בקצרה על הסיבות שהיו לאלימלך ומשפחתו לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ:

(א) וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפָּט הַשְּׁפֹטִים - מעשה זה אירע בתקופת השופטים, קודם שהיה מלך בישראל, ובאותו זמן לא זו בלבד שלא היה מלך, אלא לא היה אפילו שופט אחד הממונה על כל הארץ, אלא היו שופטים רבים בארץ, באופן שכל הרוצה היה נעשה שופט, וכיון שכך לא היה מוראו של שופט על כל העם, אלא איש הישר בעיניו יעשה, וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ, ובזמן כזה מתאספים העניים ומכריחים את העשירים לתת להם מזון, כיון שאין מלך או שופט גדול אשר יפיל מוראו על העם, וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה, כיון שהיה עשיר ופחד שהעניים יכריחוהו לתת להם מזון, ויטלו את כל ממונו, ויצא מארץ ישראל לְגוֹר באופן זמני בְּשָׂדֵי מוֹאָב, כאדם המתגורר לזמן קצר במקום אחר, וכאילו אינו גר בבית אלא בשדה, הוּא, וְאִשְׁתּוֹ, וּשְׁנֵי בָנָיו [ואמנם, אף שהיה זה זמן רעב, לא היו עוד בני אדם מישראל שיצאו לחוץ לארץ מלבדו].

(ב) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ, ומלבד שהוא עצמו היה מפורסם בשמו, גם בני משפחתו היו מפורסמים וידועים בשם, וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי, וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן, וכיון שהיו מפורסמים בחשיבותם ועשירותם פחדו מהעניים, וגם מחמת כן נענשו על יציאתם, כיון שבכך הפילו את ליבם של ישראל ביציאתם לחוץ לארץ, אֶפְרַתִּים מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה -

שָׁמְעָה בְּשִׂדָּה מוֹאֵב כִּי־פָקַד ה' אֶת־עַמּוֹ לְתֵת לָהֶם לֶחֶם: ו ותצא מן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִיתָה־שָׁמָּה וּשְׁתִּי כְּלוּתֶיהָ עִמָּה וּתְלַכְנָה בְּדֶרֶךְ לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה: ח ותאמר נַעֲמִי לְשְׁתִּי כְּלוּתֶיהָ לִכְנָה שְׂבָנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמִּיהָ יַעֲשֵׂה ה' עִמָּכֶם חֶסֶד כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם עִם־הַמֵּתִים וְעַמְדִּי: ט יתן ה' לָכֶם וּמִצְאֵן מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִשָּׁה וּתְשַׁקְּ לָהֶן וּתְשָׂאנָה קוֹלָן וּתְבַכְינָה: י ותאמרנָה לָהּ כִּי־אֵתְךָ נָשׁוּב לְעַמְּךָ: יא ותאמר נַעֲמִי שְׂבָנָה בְּנָתִי לָמָּה תִּלְכְּנָה עִמִּי הָעוֹד־לִי בָּנִים בְּמַעֲוִי וְהָיוּ לָכֶם לְאִנְשִׁים: יב שְׂבָנָה בְּנָתִי לָכֶן כִּי זָקַנְתִּי מֵהַיּוֹת לְאִישׁ כִּי אִמְרָתִי יִשְׁלִי תִקְוָה גַם הַיִּיתִי הַלֵּילָה לְאִישׁ וְגַם יִלְדָתִי בָּנִים: יג הֲלֹהֶן | תְּשַׁבְּרָנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הַלֵּהֶן תַּעֲגִנָּה לְבַלְתִּי הַיּוֹת לְאִישׁ אֵל בְּנָתִי כִּי־מַרְלִי מְאֹד מִכֶּם כִּי־יִצְאָה בִּי יַד־ה':

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

שהן עשו, הוסיפה ובירכה אותן שיתן להן ה' מתנה, יתן ה' לָכֶם, וּמִצְאֵן מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִשָּׁה - כל אחת תינשא לאיש ותמצא שם מנוחה, ולא תהיינה עוד אלמנות, וּתְשַׁקְּ לָהֶן נְשִׁיקָה של פרידה, וּתְשָׂאנָה קוֹלָן וּתְבַכְינָה.

(י) וּתְאִמְרָנָה לָהּ הכלות לנעמי, איננו הולכות עמך לארץ יהודה רק כדי ללוות אותך, כִּי אֵתְךָ נָשׁוּב לְעַמְּךָ, כיון שבדעתנו לגור עמך בין בני עמך, אך עדיין לא היה בדעתן להתגייר, אלא רק לגור בין בני ישראל.

(יא) וּתְאִמְרָה לָהֶן נַעֲמִי, שְׂבָנָה בְּנָתִי, לָמָּה תִּלְכְּנָה עִמִּי, והרי בני עמי לא יתחתנו עמכן, בהיותכן גויות. ואם תחשבו שאני ארצה להשיא לכן את בני, כיון שכבר הייתן כלותי, הָעוֹד לִי בָּנִים בְּמַעֲוִי, וְהָיוּ לָכֶם לְאִנְשִׁים, ואמרה כן בדרך מליצה, וכי אני מטמינה במעיי בנים גדולים הראויים לישא אתכן.

(יב) ועתה הוסיפה שגם אין טעם שיחכו שתוליד בנים באמת, ולכן אמרה שְׂבָנָה בְּנָתִי, לָכֶן, כִּי זָקַנְתִּי מֵהַיּוֹת לְאִישׁ, והרי איני עתידה כלל להנשא ולא להוליד בנים. ואפילו כִּי אִמְרָתִי יִשׁ לִי תִקְוָה, גַם הַיִּיתִי הַלֵּילָה לְאִישׁ - אפילו אם אנשא הלילה לאיש, וְגַם יִלְדָתִי בָּנִים.

(יג) הֲלֹהֶן תְּשַׁבְּרָנָה - וכי תמתינו להם עד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ, הֲלֹהֶן תַּעֲגִנָּה - וכי מחמת בנים אלו תמתינו לְבַלְתִּי הַיּוֹת לְאִישׁ - שלא תתחתנו עם אדם אחר. אֵל בְּנָתִי - אללתי לי בנותי, כִּי מַר לִי מְאֹד [יותר] מִכֶּם, כִּי יִצְאָה בִּי יַד ה' - כי כילה בי ה' את כל מכותיו, בי ובבעלי ובבני, יותר מכן.

לשוב לארץ ישראל, אך כלותיה עדיין לא החליטו כן בדעתם [ולכן לגבי ה'שיבה' לארץ ישראל נאמר רק 'ותשב'], כִּי שָׁמְעָה בְּשִׂדָּה מוֹאֵב מהרוכלים שבאו מארץ ישראל למכור דברים במואב, כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ, לְתֵת לָהֶם לֶחֶם, וכיון שבאה נעמי מתחילה רק מחמת הרעב, ורק כדי להתגורר זמן קצר בשדה מואב, רצתה עתה לחזור לארץ ישראל.

(ז) וּתְצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִיתָה שָׁמָּה, וּשְׁתִּי כְּלוּתֶיהָ עִמָּה, שגם הם רצו לצאת מאותו מקום, אך בתחילה היתה דעתם ללכת לגור במקום אחר בארץ מואב, אך כשהיו כבר בדרך, והגיעו לסוף ארץ מואב, וּתְלַכְנָה בְּדֶרֶךְ לָשׁוּב אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה - רצו גם כלותיה לבוא עימה לארץ יהודה.

(ח) ובתחילה חשבה נעמי שכוונתן רק ללוות אותה בדרכה לארץ יהודה, ואחר כך לשוב לארץ מואב, וּתְאִמְרָה נַעֲמִי לְשְׁתִּי כְּלוּתֶיהָ, לִכְנָה לְאִישׁ, כיון שאיני צריכה ליווי לארץ יהודה, והוסיפה ונתנה להן עיצה טובה, שְׂבָנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמִּיהָ, כי כמו שהיה לכן טוב להיות עימי, שהייתי לכן כמו אם, כך יהיה לכן טוב אצל אימותיכן האמיתיות. ואל תחשובנה שמוטל עליכן לגמול עימי חסד וללוות אותי, כיון שכבר עשיתן עימדי חסדים רבים, ועל כן יַעֲשֵׂה ה' עִמָּכֶם חֶסֶד, כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם עִם הַמֵּתִים וְעַמְדִּי, שהייתן טובות אליהם ואלי, ואינכן צריכות כעת להוסיף וללוות אותי, וכיון שה' אינו מקפח שכר כל בריה, אם כן בודאי ישיב לכן כגמולכן, ויעשה עמכן חסד כמו שעשיתן עימנו.

(ט) ומלבד מה שיגמול להן ה' חסד תמורת החסד

י וַתִּשְׁנֶה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד וַתִּשְׁק עֲרָפָה לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת דִּבְּקָה בָּהּ: ^{טו} וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבַמְתֶּךָ אֶל-עַמָּה וְאֶל-אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרַי יְבַמְתֶּךָ: ^{טז} וַתֹּאמֶר רוּת אֶל-תִּפְגְּעִי-בִי לְעֹזָבֶךָ לָשׁוּב מֵאַחֲרַיךָ כִּי אֶל-אִשֶׁר תִּלְכִי אֵלַי וּבְאִשֶׁר תִּלְיִנִי אֶלַי עִמָּךְ עָמִי וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי: ^{יז} בְּאִשֶׁר תִּמְוֹתֵי אֲמוֹת וְשֵׁם אֲקַבֵּר כֹּה יַעֲשֶׂה ה' לִי וְכֹה יוֹסִיף כִּי הִפְּוֹת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֶךָ: ^{יח} וַתֵּרָא כִּי-מִתְאַמְצֶת הִיא לְלָכֵת אִתָּהּ וַתְּחַדֵּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ: ^{יט} וַתִּלְכְּנָה שְׁתֵּייהֶם עַד-בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבוֹאֲנָהּ בֵּית לָחֶם וַתִּהְיֶה כְּלֵהָעוֹר עֲלֶיהֶן וַתֹּאמְרָנָה הֲזֹאת נַעֲמִי: ^כ וַתֹּאמֶר אֵלֶיהֶן אֶל-תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי קְרָאן לִי מָרָא

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

כִּי רֵאִיתִי וְהִבַּנְתִּי שֶׁאִם אֲשֶׁר בְּגוֹיוֹתַי, הֲרֵי הִפְּוֹת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֶךָ, כִּי אִף שֶׁבְּעוֹדֵנו חַיִּים אֲנִי מִחוּבְרוֹת יַחַד בְּאֵהְבָה, הֲרֵי לְאַחַר הַמּוֹת תַּעֲלֶה נִשְׁמַתְךָ וְתִדְבֵּק בְּאַלּוּקֵי הַרוּחוֹת, וְאֲנִי אֲדַחֵה לְמַחִיצַת הַגּוֹיִים, וְלִכֵּן רְצוֹנִי לְהִתְגַּיֵּר, כְּדֵי שֶׁגַּם לְאַחַר הַמּוֹת לֹא אֶפְרָד מִמֶּךָ. וּבְדַבְרִים אֵלּוּ גִילְתָּה שֶׁהִיא מְבִינָה וּמֵאֲמִינָה בְּעִיקְרֵי הַיְהוּדוּת, שֶׁהֵם מְצִיאוֹת ה' וְאַחֲדוּתוֹ, שֶׁהִיא אֲמֵרָה 'אַלּוּקִיךָ אֱלֹהֵיךָ', וּמִקְבַּלֶּת עַל עַצְמָהּ תּוֹרַת וּמְנַהֵגֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמֵרָה 'בְּאִשֶׁר תִּלְכִי אֵלַי', כְּלוֹמַר שֶׁאֵלַי בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה. וְכֵן הָאֲמִינָה בְּהַשְׁאֵרַת הַנֶּפֶשׁ וּבַעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁאֲמֵרָה 'בְּאִשֶׁר תִּמְוֹתֵי אֲמוֹת וְשֵׁם אֲקַבֵּר'.

(יח) וַתֵּרָא נַעֲמִי כִּי מִתְאַמְצֶת הִיא לְלָכֵת אִתָּהּ, וְהִבִּינָה שֶׁכּוֹנֵנָתָה לְהִתְגַּיֵּר בְּלֵב שְׁלֵם, וַתְּחַדֵּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ, כִּפִּי הַהִלְכָה, שֶׁלְאַחַר שֶׁהִבֵּא לְהִתְגַּיֵּר מִתְעַקֵּשׁ עַל כֵּךְ אֵין מוֹסִיפִים לְרַפּוֹת אֶת יָדָיו, אֵלֹא מִקְבָּלִים אוֹתוֹ.

(יט) וַתִּלְכְּנָה שְׁתֵּייהֶם עַד בּוֹאֲנָה בֵּית לָחֶם, וַיְהִי כְּבוֹאֲנָהּ בֵּית לָחֶם, וְשֵׁם הַכִּירוֹ אֶת נַעֲמִי כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיָהּ הַמּוֹקֶפֶת תְּמִיד בְּבִנְיַי מִשְׁפַּחָה וְעַבְדִּים וּשְׁפָחוֹת, וַתִּהְיֶה כֹּל הָעִיר עֲלֶיהָ, וַתֹּאמְרָנָה הֲזֹאת נַעֲמִי, שֶׁבָּאָה כַּעַת לְבַדָּה עִם כִּלְתָּהּ, כִּשְׁתֵּי עֲנִיּוֹת עֲזוּבוֹת.

(כ) וַתֹּאמֶר אֵלֶיהֶן נַעֲמִי, אֵל תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, שֶׁנִּשְׁמַע מִכֵּךְ שֶׁאֵינֶן מִתְפַּלְאוֹת עַל עֲנִיּוּת מִצַּד עֲצֻמוֹ, אֵלֹא מִצַּד שֶׁהִיא 'נַעֲמִי', וְרַק בִּיחָס לְעֲשִׂירוֹתָהּ הַגְּדוּלָה שֶׁהִיָּתָה בְּעֵבֶר הִיא נִחְשָׁבֶת עֲנִיָּה [וְאֵז יִתְכַן שִׁישׁ לָהּ מֵעֵט כֶּסֶף וְזָהָב, וְאִף עַל פִּי כֵן יֵשׁ לְהַתְפַּלֵּא עַל יְרִידַתָּה מֵעֲשִׂירוֹתָהּ הַגְּדוּלָה], אֵלֹא קְרָאן לִי מָרָא, שֶׁהִיא אֲנִי עֲנִיָּה לְגַמְרִי, בְּאוֹפֵן שֶׁהָעֲנִיּוֹת שֶׁלִּי עֵתָה הִיא עֲנִיּוֹת גְּדוּלָה מִצַּד עַצְמָהּ, גַּם אִם לֹא

(יד) וַתִּשְׁנֶה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד, וַתִּשְׁק עֲרָפָה לַחֲמוֹתָהּ נִשְׁקָה שֶׁל פְּרִידָה, כִּיּוֹן שֶׁעוֹרְפָה הִתְכוּוְנָה לְלָכֵת לְאַרְץ יְהוּדָה לְתוֹעֵלַת עַצְמָהּ, וְכִיּוֹן שֶׁהִבִּינָה שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָּהּ שֵׁם תוֹעֵלַת, חֲזָרָה בָּהּ, וְרוּת דִּבְּקָה בָּהּ, כִּיּוֹן שֶׁכּוֹנֵנָתָה הִיָּתָה לְהִדְבֵּק לְטוֹב שֶׁבְנַעֲמִי, וְלִכֵּן לֹא נִמְנַעָה מִלְּלַכֵּת עִמָּה גַם כַּעַת.

(טו) וַתֹּאמֶר נַעֲמִי לְרוּת, הִנֵּה שָׁבָה יְבַמְתֶּךָ אֶל עַמָּה וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, כִּי לֹא הִיָּה בְּדַעְתָּה לְהִתְגַּיֵּר, שׁוּבִי גַם אִתְּ אַחֲרַי יְבַמְתֶּךָ.

(טז) וַתֹּאמֶר רוּת אֶל נַעֲמִי, אֵל תִּפְגְּעִי בִי - אֵל תִּפְצִירִי בִי לְעֹזָבֶךָ, כִּי אֵינִי רוֹצֶה לְהִפְרִד מִמֶּךָ, אֲבָל גַּם אִם תִּגְרַמֵּי לִי לְעוֹזָבֶךָ, לֹא תִגְרַמֵּי לִי לָשׁוּב מֵאַחֲרַיךָ, כִּי אִם לֹא תִגְיִירֵי אוֹתִי בְּעַצְמְךָ אֵלַי אַחֲרַיךָ לְאַרְץ יְהוּדָה וְאַתְגַּיֵּיר עַל יָדֵי אַחֲרִים. וְאֵל תַּחֲשָׁבִי שֶׁסִּיבַת הַלִּיכְתִּי לְאַרְץ יְהוּדָה שׁוֹנֶה מִסִּיבַת הַלִּיכְתֶּךָ לְשֵׁם, כִּי אֵל אִשֶׁר תִּלְכִי אֵלַי - אוֹתוֹ רְצוֹן הַגּוֹרֵם לָךְ לְלָכֵת לְאַרְץ יְהוּדָה הוּא גַם רְצוֹנִי, כִּי כְּמוֹ שֶׁאֵת הוֹלְכַת לְשֵׁם כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת הַמְצוּוֹת הַתְּלוּיּוֹת בְּאַרְץ וּלְשִׁמּוֹר אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, כֵּךְ גַּם אֲנִי הוֹלְכַת לְשֵׁם כְּדֵי לְהִתְגַּיֵּיר וּלְשִׁמּוֹר אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת. וְכֵן אֵל תַּחֲשָׁבִי שֶׁתְּכַלִּית הַלִּיכְתִּי הִיא כְּדֵי שֶׁאֲנִישָׂא לְאָדָם עֲשִׂיר וְכְדוּמָה, וּבְאִשֶׁר תִּלְיִנִי אֶלַי, כְּמוֹ גֵרִים בְּאַרְץ, מִחַמַּת עֲנִיּוֹתֶם, כִּי כֹל תְּכַלִּית הַלִּיכְתִּי הִיא מִחַמַּת שֶׁעִמָּךְ עָמִי וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי, כִּי כִּבְרַת תִּפְשַׁתִּי אֶת תּוֹרַת אֱלֹהֵיךָ וּמְנַהֵגִי עִמָּךְ, וְאֲנִי כַּאֲחַת מִיִּשְׂרָאֵל.

(יז) וְעִיקַר הַלִּיכְתִּי הִיא כְּדֵי שֶׁבְּאִשֶׁר תִּמְוֹתֵי אֲמוֹת - שֶׁאֲמוֹת מוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ בְנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם אֲקַבֵּר, בְּאַרְץ הַקּוֹדֵשׁ, עִם הַצְּדִיקִים הַמּוֹכְנִים לְקוֹם בְּתַחֲיִית הַמַּתִּים לְחַיֵּי נִצְחָה, וְהוֹסִיפָה וּנְשַׁבְעָה, כֹּה יַעֲשֶׂה ה' לִי וְכֹה יוֹסִיף, שֶׁזוֹ בְּלִבְד תְּכַלִּית הַלִּיכְתִּי,

כִּי־הִמָּר שְׂדֵי לִי מְאֹד: כֹּא אֲנִי מְלֹאָה הִלְכֹתִי וְרִיקָם הִשִּׁיבֵנִי ה' לָמָּה תִקְרָאנָה לִי נְעָמִי
וְה' עָנָה בִּי וְשְׂדֵי הִרְעֵ לִי: כִּב וַתֵּשֶׁב נְעָמִי וְרוּת הַמּוֹאָבִיָּה כִלְתָהּ עִמָּה הַשָּׂבָה מִשְׂדֵי
מוֹאָב וְהָמָּה בָּאוּ בֵּית לָחֶם בְּתַחֲלַת קִצִּיר שְׁעָרִים:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

התרה בי שאיטיב את דרכי, שאם לא כן יטול לי את כל אשר לי, וְשְׂדֵי הִרְעֵ לִי, כי השליכני ממרומי ההצלחה אל העוני והדלות, שאז הכאב והצער גדולים יותר.

(כב) וַתֵּשֶׁב נְעָמִי - חזרה נעמי לנחלה שעזבה בארץ ישראל בשעה שיצאה משם, וְרוּת הַמּוֹאָבִיָּה כִלְתָהּ עִמָּה, הַשָּׂבָה מִשְׂדֵי מוֹאָב, שגם לה היתה זכייה בשדה מצד בעלה, שירש את חלק אביו, וְהָמָּה בָּאוּ בֵּית לָחֶם בְּתַחֲלַת קִצִּיר שְׁעָרִים, ואף שהיתה להם שדה, הרי לא יכלו להספיק לזרעה כעת, בזמן הקציר.

נתייחס לכך שבעבר הייתי עשירה, כִּי הִמָּר שְׂדֵי לִי מְאֹד.

(כא) עתה הוסיפה ואמרה שאף מלכתחילה לא היה ראוי לקוראה בשם נעמי, כי יש אדם שהיה בתחילה עשיר ואחר כך ירד מנכסיו, אך אצלי כל העשירות שהיתה לי מתחילה היתה כדי לגרום לי צער גדול בירידתי מנכסי, אֲנִי מְלֹאָה הִלְכֹתִי, בעושר ובעל ובנים, וכל זה היה במטרה ליטול ממני את כל זה, וְרִיקָם הִשִּׁיבֵנִי ה', ואם כן מה שהייתי מלאה בתחילה הרי זה מגדיל יותר את צערי עתה, ואם כן, לָמָּה תִקְרָאנָה לִי נְעָמִי, וְה' עָנָה בִּי - ה'

ב וַלְנַעֲמִי מוֹדַע לְאִישָׁה אִישׁ גְּבוּר חֵיל מִמְשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בְּעוֹז: **ב** וַתֹּאמֶר רות המואביה אל־נַעֲמִי אֵלֶכָה־נָּא הַשָּׂדֶה וְאֶלְקָטָה בְּשֵׂפְלִים אַחַר אֲשֶׁר אִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בְתִי: **ג** וַתֵּלֶךְ וַתְּבוֹא וַתֵּלְקֹט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַיָּקָר מְקַרְהָ חֶלְקֵת הַשָּׂדֶה לְבָעוֹז אֲשֶׁר מִמְשַׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ: **ד** וַהֲנִה־בְּעוֹז בָּא מִבֵּית לָחֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ ה': **ה** וַיֹּאמֶר בְּעוֹז לְנַעֲרוֹ הַנֹּצֵב עַל־הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת: **ו** וַיַּעַן הַנַּעֲרָה הַנֹּצֵב עַל־הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׂבָה עִם־נַעֲמִי מִשְׁדֵי מוֹאָב: **ז** וַתֹּאמֶר אֶלְקָטָה־נָּא וְאֶסְפְּתִי

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

מאת ה', שהגיעה לחלקת השדה לבעוז, אשר ממשפחת אלימלך.

(ד) ובדרך כלל לא היה בועז בא לשדותיו, והנה אירע באותו יום דבר חדש, שבעוז, שהתמנה לשופט באותו זמן, בא אל השדה מבית לחם, לאחר שתיקן הוא והסנהדרין שיהא אדם שואל בשלום חברו בשם ה', כדי לקבוע בליבם שה' משקיף עליהם תמיד ורואה את מעשיהם ואת הנהגותיהם בין אדם לחבירו, ויאמר לקוצרים ה' עמכם, ויאמרו לו הקוצרים 'יברכך ה'', כפי התקנה שיהא אדם שואל ומשיב שלום חברו בשם ה'.

(ה) בשעה שהיה שם בועז כבר הספיקה רות לאסוף שיבולים רבות מהלקט, וצירפה אותם לעומרים, וכשראה אותה בועז, חשב שהיא אשתו או בתו של אחד הקוצרים, ואותו קוצר גירש את כל העניים כדי שהיא תוכל ללקט לבד, והניח לה גם ליטול עומרים שלמים מהשדה, שלא כדין, ויאמר בעוז לנערו הנצב על הקוצרים, למי מהקוצרים שייכת הנערה הזאת.

(ו) ויען הנער הנצב על הקוצרים ויאמר, אין היא קרובה של אחד מהקוצרים, אלא נערה מואביה היא, ואף שאין נותנים לקט לעניים גויים, הרי היא השבה עם נעמי משדי מואב, והתגיירה כדין, ומגיע לה לקט.

(ז) והמשיך הנער והסביר לבעוז כיצד אספה תבואה רבה כל כך, ותאמר - אמרה רות בליבה, אלקטה נא את הלקט הנופל לקוצרים, וכיון שליקטה לבדה בשדה זה הצליחה לאסוף שיבולים רבות, ואספתי

(א) ולנעמי מודע לאישה - היה אדם שהוא אוהבו של בעלה, ובן דודו, איש גבור חיל ממשפחת אלימלך, ושמו בעוז, ואף על פי שהיתה נעמי יכולה לבקש ממנו שיכלכל אותה ואת כלתה, ובודאי לא היה משיב פניה ריקם, מכל מקום התביישה להתגלות אליו כעת בעניותה, והעדיפה לזכות במתנות העניים שנתנה לה התורה, והרי זה כפרנסה שנותן לה ה' באותו זמן.

(ב) עתה מתאר לנו הפסוק את צידקת רות וטוב מידותיה, ותאמר רות המואביה אל נעמי, אל תלכי את ללקט בשדות את מתנות העניים, כיון שמכירים אותך במקום זה, ויש בושה גדולה לאדם עשיר שירד מנכסיו ללקט כאחד העניים, אלא אלכה נא השדה - אלך אני אל השדה, וכיון שזה עתה באתי מארץ מואב ואין מכירים אותי כאן [ולכן מכנה אותה הפסוק 'רות המואביה'], לא אתבייש כל כך, ואלקטה בשפלים - אטול את ה'לקט', והיינו השיבולים הנופלות לקוצרים, שהתירה התורה לעניים ללוקחם, ואין שאר העניים מקפידים על כך, כיון שיש שדות רבים, וכל אחד מלקט בשדה משלו, ועל ידי זה לא יפריעוני שאר העניים ממלאכתי, וגם אעשה זאת אחר בעל השדה אשר אמצא חן בעיניו, שאראה שאינו מסתכל עלי בעין רעה. ותאמר לה נעמי, לכי בתי.

(ג) ותלך, ומיד כשהתחילה הליכתה הגיעה לשדה הקרובה לביתה, ותבוא, ותלקט בשדה אחרי הקוצרים, כיון שלא היו עניים נוספים המלקטים באותה שדה, לכן יכלה ללקט מיד לאחר הקוצרים, ויקר מקרה - נעשה לה מקרה המיוחד לצורכה

בְּעֹמְרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַתָּבֹאוּ וַתַּעֲמֹד מֵאֵן הַבְּקָר וְעַד-עֶתָּה זֶה שְׁבֵתָהּ הַבַּיִת מְעַט:
 ח וַיֹּאמֶר בְּעֵז אֶל-רוֹת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בְּתִי אֶל-תְּלַכִּי לְלַקֵּט בְּשָׂדֵה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבוֹרִי
 מִזֶּה וְכֹה תִדְבְּקִין עִם-נַעֲרָתִי: ט עֵינֶיךָ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר-יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלוֹא
 צְוִיתִי אֶת-הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעֶךָ וְצִמַּת וְהִלַּכְתְּ אֶל-הַכְּלָיִם וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן
 הַנְּעָרִים: י וַתִּפֹּל עַל-פְּנֵיהָ וַתִּשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה וַתֹּאמֶר אֵלָיו מִדּוּעַ מִצְּאִתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ
 לְהַפְרִינִי וְאֲנֹכִי נְכָרְיָהּ: יא וַיַּעַן בְּעֵז וַיֹּאמֶר לָהּ הֲגֵד הֲגֵד לִי כֹל אֲשֶׁר-עָשִׂיתְּ אֶת-
 חֲמוּתְךָ אַחֲרַי מוֹת אִישׁךָ וַתַּעֲזֹבִי אֶבְיָךְ וְאֶמְךָ וְאֶרְצְךָ מוֹלְדֹתְךָ וַתִּלְכִּי אֶל-עַם אֲשֶׁר
 לֹא-יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם: יב יִשְׁלַם ה' פְּעֻלָּךְ וְתִהְיֶה מִשְׁפָּרְתְּךָ שְׁלָמָה מְעַם ה' אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-בָּאת לְחַסוֹת תַּחַת-כְּנָפָיו: יג וַתֹּאמֶר אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינֶיךָ אֲדַנִּי כִּי נַחֲמַתְנִי
 וְכִי דִבַּרְתָּ עַל-לֵב שְׁפַחְתְּךָ וְאֲנֹכִי לֹא אֶהְיֶה כְּאֶחָת שְׁפַחְתֶּיךָ: יד וַיֹּאמֶר לָהּ בְּעֵז

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

אֵלָיו, הרי הנושא חן בעיני אחר הוא מפני שרואה בו עצמו מעשים טובים, או שהוא מכיר את משפחתו, ואם כן מדוע מצאתי חן בעיניך להפריני מצד מעשי הטובים, ומה הטוב אשר ראית בי. וְאֲנֹכִי נְכָרְיָהּ, ואם כן אף מצד משפחתי איני ראויה לנשיאת חן.

(יא) וַיַּעַן בְּעֵז וַיֹּאמֶר לָהּ, הֲגֵד הֲגֵד לִי כֹל אֲשֶׁר עָשִׂיתְּ אֶת חֲמוּתְךָ אַחֲרַי מוֹת אִישׁךָ, ואף על פי שבדרך כלל הכלה שונאת את חמותה, ובפרט לאחר מיתת בעלה, את עוזרת ומסייעת לה, והדבר מראה על טוב המידות וטוב הלב. ועוד הוגד לי, שהתגיירת לשם שמים, ולא לשם רווח כל שהוא, וַתַּעֲזֹבִי אֶבְיָךְ וְאֶמְךָ וְאֶרְצְךָ מוֹלְדֹתְךָ, וַתִּלְכִּי אֶל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם.

(יב) ועבור מה שעשית עם חמותך, יִשְׁלַם ה' פְּעֻלָּךְ. וכנגד מה שהתגיירת, וְתִהְיֶה מִשְׁפָּרְתְּךָ שְׁלָמָה מְעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר בָּאת לְחַסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו.

(יג) אחרי שהסביר לה בועז מדוע מצאה חן בעיניו, וַתֹּאמֶר לוֹ רות, הלוואי שגם לעתיד אֲמַצְא חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדַנִּי, כִּי נַחֲמַתְנִי בכך שאמרת לי ללקוט תמיד בשדך, ובזה הבטיח לה את מזונותיה, וְכִי דִבַּרְתָּ דברי נוחמים עַל לֵב שְׁפַחְתְּךָ, לומר לי ששכרי גדול על כך שהתגיירתי, וְאֲנֹכִי לֹא אֶהְיֶה - איני מרגישה את עצמי אפילו כְּאֶחָת שְׁפַחְתֶּיךָ.

(יד) בתוך כדי דבריהם הגיעה שעת האוכל, ובוועז אכל בשולחן אחד עם הקוצרים, וַיֹּאמֶר לָהּ בְּעֵז

בְּעֹמְרִים - ובכל פעם שהיתה לה כמות גדולה של שיבולים צירפה אותם לעומר, ואל תחשוב שגנבה עומר, כיון שלקטה אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים, וראו שלא לקחה כלום שלא כדין, ואף על פי כן אספה כמות גדולה, כיון שאספה זמן רב, וַתָּבֹאוּ וַתַּעֲמֹד מֵאֵן הַבְּקָר וְעַד עֶתָּה, ולא נחה כלל, ורק עתה, זֶה שְׁבֵתָהּ הַבַּיִת מְעַט - ישבה לנוח מעט בבית שבתוך השדה, המיוחד לקוצרים. ולכן הצליחה לאסוף כמות של עומרים שלמים.

(ח) וַיֹּאמֶר בְּעֵז אֶל רות, הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בְּתִי את דברי הנער, וראית איך דנים אותך כאן לכף זכות, ולכן אֶל תְּלַכִּי לְלַקֵּט בְּשָׂדֵה אַחֵר, וְגַם לֹא תַעֲבוֹרִי מִזֶּה - אל תעברי לשדה אחרת השייכת לי, כיון שיתכן ששם לא תמצאי חן בעיני הממונים על הקוצרים, ולכן תישארי בשדה זו, וגם בשדה זו היו שני צדדים, בצד אחד היו נערים קוצרים ובצד שני היו נערות קוצרות, ועד עתה היתה רות בצד של הנערים, ואמר לה בועז וְכֹה תִדְבְּקִין עִם נַעֲרָתִי - לכי לצד שבו הנערות קוצרות, שזהו המקום הראוי לך יותר.

(ט) עֵינֶיךָ יְהִיוּ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן הַנְּעָרוֹת, וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן, ואל תחששי שהנערים שבצד זה יקפידו על כך שאת עוזבת את הצד שלהם, כִּי הֲלוֹא צְוִיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעֶךָ, ולא יעשו לך כל רע. וְצִמַּת - ואם תצמאי למים, אל תחששי, וְהִלַּכְתְּ אֶל הַכְּלָיִם של המים, וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים.

(י) וַתִּפֹּל רות על פְּנֵיהָ, וַתִּשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה, וַתֹּאמֶר

לָעֵת הָאֲכַל גְּשֵׁי הַלֶּם וְאָכַלְתָּ מִן־הַלֶּחֶם וְטַבַּלְתָּ פֶתֶךְ בַּחֲמִץ וְתִשָּׁב מִצַּד הַקְּצָרִים וַיִּצְבֹּט־לָהּ קָלִי וְתֹאכַל וְתִשְׁבַּע וְתִתֵּר: טו וַתִּקֶּם לְלֶקֶט וַיֵּצֵא בָּעֵז אֶת־נַעֲרָיו לֵאמֹר גַּם בֵּין הָעֹמְרִים תִּלְקַט וְלֹא תִכְלִימוּהָ: טז וְגַם שַׁלְתָּשְׁלוֹ לָהּ מִן־הַצִּבְתִּים וְעֹזְבֹתֶם וְלֶקְטָה וְלֹא תִגְעְרוּ־בָהּ: יז וַתִּלְקַט בַּשָּׂדֶה עַד־הָעֶרֶב וַתַּחֲבֹט אֶת אֲשֶׁר־לָקְטָה וַיְהִי כַּאֲפָה שְׁעָרִים: יח וְתִשָּׂא וְתָבֹא הָעִיר וְתֵרָא חֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר־לָקְטָה וְתוֹצֵא וְתִתֵּן לָהּ אֶת אֲשֶׁר־הוֹתַרְהָ מִשְׁבָּעָה: יט וְתֹאמֶר לָהּ חֲמוּתָהּ אֵיפֹה לָקַטְתָּ הַיּוֹם וְאַנָּה עֹשִׂיתַי יְהִי מִכִּירְךָ בָּרוּךְ וְתִגַּד לְחֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָה עִמּוֹ וְתֹאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בָּעֵז: כ וְתֹאמֶר נַעֲמִי לְכַלְתָּהּ בָּרוּךְ הוּא לְה' אֲשֶׁר לֹא־עֹזַב חֲסִדּוֹ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמֵּתִים וְתֹאמֶר לָהּ נַעֲמִי קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגֵּאֲלָנוּ הוּא: כא וְתֹאמֶר

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

את התבן והמוץ, לכן ותחבט את אשר לקטה, להפריד את גרעיני התבואה מהפסולת, ויהי שיעור הלקט כַּאֲפָה שְׁעָרִים.

(יח) וְתִשָּׂא את התבואה, וְתָבֹא אל הָעִיר, וְתֵרָא חֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר לָקְטָה, שזו כמות גדולה שאינה מצויה בדרך כלל אצל העניים האוספים את מתנותיהם, וְתוֹצֵא רות וְתִתֵּן לָהּ אֶת אֲוֹתָן קְלִיֹּת ולחם אֲשֶׁר הוֹתַרְהָ מִשְׁבָּעָה, ודבר זה אינו מצוי אצל עניים המלקטים מתנות עניים, אלא מאכלים אלו ניתנים כשכר על עבודה.

(יט) וְתֹאמֶר לָהּ חֲמוּתָהּ, אֵיפֹה לָקַטְתָּ הַיּוֹם, שהצלחת לאסוף כמות גדולה כל כך של תבואה, וְאַנָּה עֹשִׂיתַי - היכן עבדת עבודה כל שהיא, שכתמורה לה קיבלת את הלחם והקליות, יְהִי מִכִּירְךָ בָּרוּךְ. וְתִגַּד רות לְחֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָה עִמּוֹ, כלומר, אמרה לה שאותו אדם החשיב את הנהגתה הטובה והתגירותה כמעשה טוב שנעשה עבורו, וכאילו מגיע לה על כך שכר ממנו, ומחמת כן נתן לה את הלחם והקליות, וְתֹאמֶר, שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם, בָּעֵז, שהוא שופט ישראל, ומחמת כן הוא מחשיב את התגירותי כטובה שעשיתי לו עצמו, ומחמת כן נתן לי את הדברים הללו.

(כ) וְתֹאמֶר נַעֲמִי לְכַלְתָּהּ, בָּרוּךְ הוּא לְה', אֲשֶׁר לֹא עֹזַב חֲסִדּוֹ אֶת הַחַיִּים, שהוא מפרנס אותנו, וְאֶת הַמֵּתִים, שבוודאי ייבם את רות ויקים את שם המת, וְתֹאמֶר לָהּ נַעֲמִי, קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ, ולכן הוא עושה עמנו חסד ומכלכל אותנו, מִגֵּאֲלָנוּ הוּא, ולכן בודאי ייבם אותך ויגאל את נפש המת.

לָעֵת הָאֲכַל, גְּשֵׁי הַלֶּם - התקרבי לכאן ושבי למעלה, ליד מקום מושבו של בועז, שהוא המקום החשוב, וְאָכַלְתָּ מִן־הַלֶּחֶם, וְטַבַּלְתָּ פֶתֶךְ - את פתיתי הלחם שתחתני כדי לאכול כעת תטבלי בַּחֲמִץ. אמנם רות לא ישבה למעלה במקום החשוב כפי שהציע לה בועז, אלא וְתִשָּׁב מִצַּד הַקְּצָרִים, במקום שאינו חשוב כל כך, וַיִּצְבֹּט לָהּ קָלִי - הושיט לה קליות לאכילה, וְתֹאכַל, וְתִשְׁבַּע, וְתִתֵּר - נשאר לה מזון יותר מכדי צרכה.

(טו) וַתִּקֶּם לְלֶקֶט מִיד לאחר האוכל, וַיֵּצֵא בָּעֵז אֶת נַעֲרָיו לֵאמֹר, גַּם בֵּין הָעֹמְרִים תִּלְקַט - הניחו לה ללקט גם בין העומרים, וְלֹא תִכְלִימוּהָ - אל תבדקו אחריה אם גנבה איזה עומר, שבזה תביישו אותה שאתם חושדים בה בגניבה.

(טז) וְגַם שַׁלְתָּשְׁלוֹ לָהּ מִן־הַצִּבְתִּים - הניחו עבורה עומרים שלמים כאילו אתם שוכחים אותם, כדי שהיא תיטול אותם, אמנם יש בכך חשש איסור, כיון שהיא תחשוב שזו 'שכחה' אמיתית הפטורה מן המעשר, ובאמת זו תבואה רגילה החייבת במעשר, ולכן הוסיף ואמר וְעֹזְבֹתֶם - הפקירו את אותם עומרים, ובכך יהיו הם הפקר, הפטור מן המעשר, וְלֶקְטָה - ותלקט לה בכל אופן שתרצה, גם אם אין זה לקט המותר לעניים לפי הדין, וְלֹא תִגְעְרוּ בָהּ כָּלל, כיון שכוונתו היתה לפרנסה בכבוד.

(יז) אמנם היא לא נטלה עומרים, ואף לא ליקטה במקומות שאינם מותרים לפי הדין, אלא וְתִלְקַט רק בַּשָּׂדֶה עצמה עַד הָעֶרֶב, וכיון שלא רצתה לשאת עמה כמות גדולה של תבואה, כשאינה צריכה ממנה

ג א וַתֹּאמֶר לָהּ נַעֲמִי חֲמוּתָהּ בְּתִי הֲלֹא אֲבַקֶּשׁ לָךְ מְנוּחַ אֲשֶׁר יֵיטֵב לָךְ: ב וְעַתָּה הֲלֹא בָעֵז מִדַּעַתְנוּ אֲשֶׁר הָיִית אֶת־נַעֲרוֹתַי הַיְנֵה־הוּא זֶרָה אֶת־גֶּרְוֵן הַשְּׁעָרִים הַלַּיְלָה: ג וְרַחֲצֵתָ | וְסָכַתְּ | וְשָׁמַתְּ שְׂמֹלְתֶיךָ עָלֶיךָ | וְיָרַדְתָּ הַגֶּרְוֵן אֶל־תּוֹדְעֵי לְאִישׁ עַד פְּלֹתוֹ לֵאכֹל | וְלִשְׁתּוֹת: ד וַיְהִי בְּשָׁכְבוֹ וַיִּדְעַתְּ אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת וְגִלִית מְרֻגְלָתוֹ | וּשְׁכַבְתָּ | וְהוּא יִגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין: ה וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כָּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרֵי אֵלַי אֲעֲשֶׂה: ו וַתֵּרַד הַגֶּרְוֵן וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְתָהּ חֲמוּתָהּ: ז וַיֵּאכֹל כָּל בָּעֵז וַיִּשָּׁתְּ | וַיֵּיטֵב לָבוֹ | וַיָּבֵא לְשָׁכַב בְּקִצֵּה הָעֶרְמָה וַתָּבֵא בִלְטָה וַתִּגַּל מְרֻגְלָתוֹ | וַתִּשְׁכַּב: ח וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּיחַרְד הָאִישׁ וַיִּלְפַת | וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מְרֻגְלָתוֹ: ט וַיֹּאמֶר מִי־אַתְּ | וַתֹּאמֶר אֲנֹכִי רוּת אֲמֹתְךָ | וּפְרִשְׁתָּ כְּנַפְךָ עַל־אֲמֹתְךָ | כִּי גֵאל אֶתָּה: י וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַה' בְּתִי הַיְטִבְתָּ חֲסִדְךָ

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

מְרֻגְלָתוֹ, וּשְׁכַבְתָּ, וְהוּא יִגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין, האם הוא עצמו ישא אותך, או שיגאל אותך קרוב אחר ממשפחתו.

(ה) וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ רות, גם לאחר שבועז יאמר לי מה לעשות, אשמע רק בקולך, ולכן כָּל אֲשֶׁר תֹּאמְרֵי אֵלַי אֲעֲשֶׂה.

(ו) וַתֵּרַד רות אל הַגֶּרְוֵן אחרי שיצאו מהמקום כל הפועלים והקוצרים, ורק אחרי שהיתה לבדה בגורן וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוְתָהּ חֲמוּתָהּ, לסוך את עצמה וללבוש בגדי שבת.

(ז) וַיֵּאכֹל כָּל בָּעֵז, וַיִּשָּׁתְּ, וַיֵּיטֵב לָבוֹ, וַיָּבֵא לְשָׁכַב בְּקִצֵּה הָעֶרְמָה שבתוך הגורן, וַתָּבֵא רות בִלְטָה - בשקט, וַתִּגַּל מְרֻגְלָתוֹ, וַתִּשְׁכַּב.

(ח) וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה הרגיש בה בועז, וַיִּיחַרְד הָאִישׁ, כיון שחשב שזהו שד או רוח, ורצה לזעוק לעזרה, וַיִּלְפַת - היא ליפפתו ואחזתו בזרועותיה, וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מְרֻגְלָתוֹ, כיון שהרגיש שיש לה שיער, ולרוחות אין שיער.

(ט) וַיֹּאמֶר לה מי אַתְּ, וַתֹּאמֶר לוֹ, אֲנֹכִי רות אֲמֹתְךָ, וכמו שהאדון צריך לישא את האמה העבריה, כך ראוי שאתה תישא אותי בתורת ייבום, כיון שאתה קרוב משפחתו וגואלו של בעלי, וּפְרִשְׁתָּ כְּנַפְךָ עַל אֲמֹתְךָ לישא אותי, כִּי גֵאל אֶתָּה.

(י) וַיֹּאמֶר לה בועז, בְּרוּכָה אַתְּ לַה' בְּתִי, הַיְטִבְתָּ חֲסִדְךָ הָאֲחֵרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן, כלומר, במה שנישאת לבעלך ובחרת אדם מישראל ולא גוי, הרי זה מעשה

עתה רצתה נעמי שבועז, שהוא קרוב משפחתם, ישא לאשה את רות, והיה בכך כעין 'יבום', כי לפי דין התורה אדם המת ללא בנים צריך אחיו לישא את אשתו, הרי שמצד עיקר הענין של יבום אף קרוב אחר הנושא את אשת המת ללא בנים מקיים את ענין היבום. אמנם הם התביישו לבקש בפירוש מבוועז, שהיה שופט ישראל וראש הסנהדרין שישא לאשה את רות המואביה, שהתגיירה רק עתה, ולכן ביקשו זאת ממנו בדרך רמז.

(א) וַתֹּאמֶר לָהּ נַעֲמִי חֲמוּתָהּ בְּתִי, הֲלֹא אֲבַקֶּשׁ לָךְ מְנוּחַ - מקום מנוחה, והיינו שתינשאי לאיש, אֲשֶׁר יֵיטֵב לָךְ גם בעולם הבא, על ידי שיהא זה אדם צדיק.

(ב) וְעַתָּה, הֲלֹא בָעֵז מִדַּעַתְנוּ - קרוב משפחתנו הוא, אֲשֶׁר הָיִית אֶת נַעֲרוֹתַי, ולכן לא יתפלאו הרואים אותך באה לשדה, כי יחשבו שבאת לראות את הנעשה בשדה, ולפגוש את נערותי חברותיך, וְהִנֵּה הוּא זֶרָה אֶת גֶּרְוֵן הַשְּׁעָרִים הַלַּיְלָה.

(ג) וְרַחֲצֵתָ, וְסָכַתְּ, וְשָׁמַתְּ שְׂמֹלְתֶיךָ עָלֶיךָ - תלבשי את בגדי השבת שלך, וַיָּרַדְתָּ אֶל הַגֶּרְוֵן, ששם אין הפועלים והקוצרים נמצאים, אלא בועז לבדו, ולשם תלכי בשקט באופן שלא יראה אדם שאת הולכת לשם, אלא יחשבו שהלכת לביתך, ותסתתרי שם בגורן, ששם ישהה בועז בלילה, אַךְ אֶל תּוֹדְעֵי לְאִישׁ - לבועז עד פְּלֹתוֹ - עד שיסיים לֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת.

(ד) וַיְהִי בְּשָׁכְבוֹ לישון, ובודאי לא ישן בשדה הפתוח אלא בגורן המוקף מחיצות, וַיִּדְעַתְּ אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב שָׁם לישון, וּבָאת, וְגִלִית

הָאֲחֵרוֹן מִן־הָרֵאשׁוֹן לְבִלְתִּי־לָכֶת אַחֲרֵי הַבְּחוּרִים אִם־דָּל וְאִם־עָשִׂיר: יא וְעַתָּה בְּתִי אֶל־תִּירָאִי כֹל אֲשֶׁר־תֹּאמְרֵי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדַע כָּל־שֵׁעַר עִמִּי כִּי אִשָּׁת חֵיל אָתָּה: יב וְעַתָּה כִּי אֲמַנֶּם כִּי גֹאֵל אֲנֹכִי וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי: יג לִינִי אֶל הַלְּיָלָה וְהָיָה בְּפָקֶד אִם־יִגְאָלְךָ טוֹב יִגְאָל וְאִם־לֹא יִחַפֵּץ לְגִאֲלֶךָ וְגִאֲלֶתִּיךָ אֲנֹכִי חַיִּה' שְׂכָבִי עַד־הַבֶּקֶר: יד וְתִשָּׁכַב מִרְגְּלוֹתָי עַד־הַבֶּקֶר וְתָקַם בְּטָרֶם יִכִּיר אִישׁ אֶת־רַעְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֶל־יְוָדָע כִּי־בָאָה הָאִשָּׁה הַגֵּרָוָה: טו וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר־עָלֶיךָ וְאֶחְזִי־בָהּ וְתֵאחֲזֵ בָּהּ וַיִּמַּד שֵׁשׁ־שְׁעָרִים וַיִּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֵא הָעִיר: טז וְתָבוֹא אֶל־חַמּוֹתָהּ וְתֹאמֶר מִי־אַתָּ בְּתִי וְתִגְדְּלָהּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לָּהּ הָאִישׁ: יז וְתֹאמֶר שֵׁשׁ־הַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר אֵלַי אֶל־תָּבוֹאִי רִיקָם אֶל־חַמּוֹתֶיךָ:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

תחששי שיסית אותי היצר לדבר עבירה, אלא נמתין עד למחר לראות אם יגאלך טוב או לא [ובאותו זמן עדיין לא גזרו חכמים על ייחוד עם אשה פנויה וטהורה, ולכן היו רשאים להשאר שניהם לבדם בגורן].

(יד) וְתִשָּׁכַב מִרְגְּלוֹתָי עַד הַבֶּקֶר, וְתָקַם בִּשְׁעָה מוקדמת בְּטָרֶם יִכִּיר אִישׁ אֶת רַעְיָהּ, וַיֹּאמֶר בועז לנערו, אֵל יְוָדָע - אל תודיע לשום אדם כִּי בָּאָה הָאִשָּׁה אל הַגֵּרָוָה.

(טו) וַיֹּאמֶר בועז לרות, הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר עָלֶיךָ, וְאֶחְזִי בָּהּ, וְתֵאחֲזֵ בָּהּ רות, וַיִּמַּד - וימדוד בועז שֵׁשׁ שְׁעָרִים - שישיית סאה שעורים, שזהו שיעור סעודה אחת לרות ולנעמי, כדי לרמוז לה שעוד היום יגמר ענין נישואיה לטוב או לבועז, וכבר יהיה לה בית משלה לאכול בו את סעודת הערב, ואינה צריכה שיתן לה כעת אוכל עבור סעודת הערב, וַיִּשֶׁת - הניח עָלֶיהָ, וַיָּבֵא הָעִיר - בא בועז עמה אל העיר ללוותה, שלא יפגוש בה אחד מהבחורים, הלכו כל אחד לדרכו.

(טז) וְתָבוֹא רות אֶל חַמּוֹתָהּ, ועדיין לא היה אור כדי להכירה, וְתֹאמֶר לה נעמי, מִי אַתָּ בְּתִי, וְתִגְדְּלָהּ רות אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לָּהּ הָאִישׁ, שאמר לה שיגאל אותה טוב או הוא בעצמו.

(יז) וְתֹאמֶר לה רות, שֵׁשׁ הַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי, אך לא בתורת קידושין, אלא כִּי אָמַר אֵלַי אֶל תָּבוֹאִי רִיקָם אֶל חַמּוֹתֶיךָ.

טוב, אך יתכן שנעשה מחמת שהיה בחור ונאה, אך במעשה האחרון, שבחרת להינשא לאדם זקן כמוני כדי לקיים את ענין היבום ולהקים שם לבעלך, הרי זה חסד גדול יותר שעשית, לְבִלְתִּי לָכֶת אַחֲרֵי הַבְּחוּרִים, אִם דָּל וְאִם עָשִׂיר, שאפילו בחור דל עדיף מאדם זקן, ובודאי היית מוצאת גם בחור עשיר שישא אותך.

(יא) וְעַתָּה בְּתִי, אף שאיני יכול לישא אותך מיד, אֶל תִּירָאִי - אל תפחדי ותחששי שאני דוחה אותך בקש ולא ארצה לישא אותך כלל, אלא כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרֵי אֶעֱשֶׂה לָּךְ, שאם אני אהיה הגואל אשא אותך לאשה כרצונך, ואל תחששי שאנשי העיר יפצירו בי מחר שלא אעשה זאת ושאינן זה לפי כבודי לישא גיורת, כִּי יוֹדַע כָּל שֵׁעַר עִמִּי כִּי אִשָּׁת חֵיל אָתָּה, ובודאי כולם יסכימו לך.

(יב) וביאר לה מדוע אינו יכול לישא אותה מיד, וְעַתָּה, כִּי אֲמַנֶּם כִּי גֹאֵל אֲנֹכִי - אמת הדבר שאני קרוב למשפחת בעלך וראוי לגאול, וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי, ותחילה צריכים לשאול אותו אם ירצה לישא אותך.

(יג) לִינִי כֹּאן הַלְּיָלָה, וְהָיָה בְּפָקֶד, אִם יִגְאָלְךָ אותה גואל קרוב ששמו טוב, הרי יִגְאָל. וְאִם לֹא יִחַפֵּץ לְגִאֲלֶךָ, וְגִאֲלֶתִּיךָ אֲנֹכִי, חי ה' - נשבע הוא בשם ה' שיעשה כן ולא ידחה אותה, וכיון שרצתה לקום וללכת מיד, אמר לה שְׂכָבִי כֹּאן עַד הַבֶּקֶר, ואל

מוגילת

פרק ג

רות

יא

יח וַתֹּאמֶר שְׁבִי בְתִי עַד אֲשֶׁר תִּדְעִין אֵיךְ יִפְּלֹ דְבָר כִּי לֹא יִשְׁקַט הָאִישׁ כִּי־אִם־כָּלָה
הַדָּבָר הַיּוֹם:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

(יח) וַתֹּאמֶר לה נעמי, שְׁבִי בְתִי עַד אֲשֶׁר תִּדְעִין אֵיךְ יִפְּלֹ דְבָר, כִּי לֹא יִשְׁקַט הָאִישׁ כִּי אִם כָּלָה הַדָּבָר הַיּוֹם,
והבינה זאת מכך שנתן לה רק כדי סעודה אחת לשתייה, ובודאי כוונתו שעוד היום תינשא רות.

ד ובעז עֲלֵה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהָיָה הַגָּאֵל עִבְרָא אֲשֶׁר דְּבַר-בְּעֹז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׂבֵה-פָּה פְּלָנִי אֶלְמָנִי וַיֵּסֶר וַיֵּשֶׁב: ב וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אַנְשִׁים מִזְקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׂבֵה-פָּה וַיֵּשְׁבוּ: ג וַיֹּאמֶר לְגָאֵל חֲלַקְתָּ הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאֶחָיו לְאֵלִימֶלֶךְ מִכְרָה נַעֲמִי הַשְּׂבֵה מִשְׂדֵּה מוֹאָב: ד וְאֲנִי אֲמַרְתִּי אֶגְלָה אֶזְנֶךָ לֵאמֹר קָנָה נָגַד הַיֹּשְׁבִים וְנָגַד זְקֵנֵי עַמִּי אִם-תִּגָּאֵל גָּאֵל וְאִם-לֹא יִגָּאֵל הַגִּידָה לִּי וְאִדְעָה כִּי אֵין זולַתְךָ לְגָאֹל וְאֲנִי אֶחְרִיךְ וַיֹּאמֶר אֲנִכִּי אֶגְאָל: ה וַיֹּאמֶר בְּעֹז בְּיוֹם-קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד נַעֲמִי וּמֵאֵת רוּת הַמוֹאָבִיָּה אִשְׁת־הַמֵּת קְנִיתָ לְהַקִּים שֵׁם-הַמֵּת עַל-נַחֲלָתוֹ: ו וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לֹא אוֹכַל לְגָאֵל-לִי פֶן-אֲשַׁחִית אֶת-נַחֲלָתִי גָאֵל-לְךָ אַתָּה אֶת-גְּאֻלְתִּי כִּי לֹא-אוֹכַל לְגָאֵל: ז וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל-הַגָּאֵל וְעַל-הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כְּלִדְבַר שְׁלֹף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרַעְהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: ח וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לְבְעֹז קְנֵה-לְךָ וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ: ט וַיֹּאמֶר בְּעֹז לְזִקְנִים וְכָל-הָעָם עֲדִים אַתֶּם

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

לא יגאל, הגידה לי ואדעה, כי אין זולתך לגאול, ואנכי אחריך. ויאמר טוב, אנכי אגאל.

(ה) עתה גילה לו בועז שאינו יכול רק לקנות את חלק השדה של נעמי, אלא יצטרך להוסיף ולקנות את חלק השדה השני שנטלה רות בכתובתה, ובשונה מחלק השדה של נעמי הנקנה בכסף, הרי חלק השדה של רות נקנה רק על ידי שישא את רות לאשה, כדין יבום, ויאמר לו בעז, ביום קנותך השדה מייד נעמי, ומאת רות המואביה, אשת המת קנית - צריך אתה לקנות לאשה את רות, אשת המת, להקים שם המת על נחלתו, שנחלה זו תיקרא על שם המת.

(ו) ויאמר הגאל לבעז, כיון שלא אוכל לגאל לי, באופן שתהיה השדה לבדה על שמי, וגם צריך אני לישא את רות לאשה, הריני חושש פן אשחית את נחלתי, כיון שהוא חשב שגם מואבית אסורה להינשא לאדם מישראל, וחשש שאם ישאנה יהיו בניו פסולים, ולכן אמר לבעז, גאל לך אתה את גאלתי, כי לא אוכל לגאל.

(ז) וזאת לפנים בישראל, על הגאלה ועל התמורה - אם יגאל אדם שדה או יחליף שדה, לקיים כל דבר בקנין גמור, שלף איש נעלו - [כפפה שעל יד ימינו (תרגום)] ונתן לרעהו, וזאת התעודה בישראל - זו היתה העדות בישראל לקיים כל קנין.

(ח) ויאמר הגאל לבעז, קנה לך את זכותי בגאולת נכסי אלימלך, וישלף נעלו.

(ט) ויאמר בעז לזקנים וכל העם, עדים אתם היום

(א) ובעז עלה השער - אל מקום מושב הסנהדרין, וישב שם, והיתה דעתו להזמין את הגואל הקרוב יותר, להציע לו שישא את רות, והנה אירע בהשגחת ה' דבר שלא היה רגיל להיות, שהגאל עבר שם, אשר דבר עליו בעז. ויאמר לו בועז סורה מדרכך ושבה פה פלני אלמני, ויסר מדרכו וישב שם, במקום הסנהדרין.

(ב) ויקח בועז עשרה אנשים מזקני העיר, ויאמר להם שבו פה, וישבו, כיון שנאמר בתורה 'לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם', ועד אותו דור היו סוברים שאיסור זה נאמר גם על עמוניות ומואביות, ואילו בועז קיבל מרבתי שההלכה היא שרק 'עמוני' ו'מואבי' אסורים, אבל 'עמונית' ו'מואבית' מותרות להינשא לישראלים, וידע שאחרי שיבוא לישא את רות לא יקבלו את דבריו, ולכן הקדים לומר הלכה זו בעוד שלא היה נוגע בדבר, כיון שהיתה רות מיועדת עתה לטוב, ורק אם לא ירצה טוב לישא אותה ישאנה בועז. וגם רצה שיהיו שם עשרה אנשים כדי לברך בפניהם ברכת חתנים.

(ג) ויאמר בועז לגאל, חלקת השדה אשר לאחינו לאלימלך, מכרה - רוצה למכור נעמי השבה משדה מואב.

(ד) ואני אמרתי, כיון שאיני רוצה שתיפול נחלת אחינו לאיש זר, אגלה אונך לאמר, קנה את חלק השדה של נעמי נגד הישבים כאן ונגד זקני עמי, כיון שאתה קרוב ממני, והיה אם תגאל, גאל, ואם

הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת-כָּל-אֲשֶׁר לְאֵלִימֶלֶךְ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר לְכַלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נְעָמִי: ֙ וְגַם אֶת-רוֹת הַמַּאֲבִיָּה אִשֶׁת מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שְׂם-הַמֵּת עַל-נַחְלָתוֹ וְלֹא-יִכָּרֵת שְׂם-הַמֵּת מֵעַם אֲחִיו וּמִשְׁעַר מְקוֹמוֹ עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם: ִ וַיֹּאמְרוּ כָּל-הָעָם אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר וְהַזְקֵנִים עֵדִים יִתְּן ה' אֶת-הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל-בֵּיתְךָ כְּרַחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתִיהֶם אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה-חַיִּל בְּאִפְרָתָה וּקְרֵא-שֵׁם בְּבֵית לָחֶם: ֵ וַיְהִי בַיּוֹם כִּי בָּרַץ אֲשֶׁר-יָלְדָה תָמָר לַיהוּדָה מִן-הַזֹּרַע אֲשֶׁר יִתְּן ה' לָךְ מִן-הַנְּעֻרָה הַזֹּאת: ֶ וַיִּקַּח בְּעֻז אֶת-רוֹת וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלָיָה וַיִּתֵּן ה' לָהּ הַרְיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן: ַ וַתֹּאמְרֵנָה הַנְּשִׁים אֶל-נְעָמִי כְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: ִ וְהָיָה לָךְ לְמֹשִׁיב נַפֶּשׁ וּלְכֹלְכַל אֶת-שִׁבְתְּךָ כִּי כָלְתְךָ אֲשֶׁר-אַהֲבַתְךָ יִלְדְתוּ אֲשֶׁר-הִיא טוֹבָה לָךְ מִשְׁבָּעָה בָּנִים: ִ וַתִּקַּח נְעָמִי אֶת-הַיָּלֵד וַתִּשְׁתָּהוּ בְּחִיקָהּ וַתְּהִי-לוֹ לְאִמָּנָת: ִ וַתִּקְרָאנָהּ לוֹ הַשְּׂכֵנֹת שֵׁם לְאִמּוֹ יִלְד-בֶּן לְנְעָמִי וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אָבִי-יֵשִׁי אָבִי דָוִד:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

(יג) ויקח בעז את רות - קידש אותה לאשה [כי אף שביבוס ממש שעושה אחי המת, אין צורך בקידושין חדשים, הרי כאן לא היה זה יבוס ממש, ולכן הוצרך לקדשה כמו שמקדשים כל אשה] ותהי לו לאשה, ויבא אליה, ויתן ה' לה הריון מיד, בהשגחה פרטית [כי מבעלה הראשון, שהיה בחור, לא ילדה בעשר שנים, ומבועז שהיה זקן הרתה מיד], ותלד בן.

(יד) ותאמרנה הנשים אל נעמי, ברוך ה' אשר לא השבית לך גאל היום, כי נשמתו של בנך, מחלון, היא עצמה מגולגלת בבן זה, וגם לעתיד לבא יהיה מגדולי האומה, ויקרא [-יתפרסם] שמו בישראל.

(טו) והיה לך למשיב נפש - ובן זה הוא שהשיב את נפש מחלון לעולם הזה, ולכלכל את שיבתך - והוא גם כן יכלכל אותך בזקנותך, כי כלתך אשר אהבתך ילדתו, אשר היא טובה לך משבעה בנים, ושניהם יחד, כלתך ובנה יכלכלו את שיבתך.

(טז) ותקח נעמי את הילד, ותשתהו בחיקה, ותהי לו לאמנת, כי באמת הוא היה נפש בנה ממש.

(יז) ותקראנה לו השכנות שם לאמר, ילד בן לנעמי, כי באמת לפי סוד הגלגול והיבוס הוא נפש בנה בעצמו, ותקראנה שמו עובד, על שם זה שעתיד הוא לעבוד את ה'. הוא אבי ישי, אבי דוד.

כי קניתי את כל אשר לאלימלך, ואת כל אשר לכליון ומחלון, מיד נעמי.

(י) ועוד הזמינם לעדות מיוחדת על דבר נוסף, וגם את רות המאביה אשת מחלון קניתי לי לאשה, להקים שם המת על נחלתו, ולא יכרת שם המת מעם אחיו ומשער מקומו, עדים אתם היום.

(יא) ויאמרו כל העם אשר בשער, והזקנים, עדים. והוסיפו לברכו שלש ברכות, יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה, שהן היו בנותיו של לבן הרשע, וזכו להינשא ליעקב אבינו, ומאחר שנכנסו לביתו נעשות אמהות לכל ישראל, אשר בנו שתיהם את בית ישראל, ואף רות המואביה, הגם שהיא גיורת, כיון שנכנסה לבית צדיק כמותך, תזכה לבנות בית נאמן בישראל. והוסיפו לברך את בועז בעצמו, ועשה חיל באפרתה, וקרא שם בבית לחם - שיתפרסם שמו לתפארת מקומו.

(יב) והוסיפו לברך את הבנים שיוולדו לו ממנה, שאף על פי שהם נולדו על ידי יבוס, ונקראים על שם המת, מכל מקום יתייחסו אליך, ועל זה אמרו ויהי ביתך כבית פרוץ אשר ילדה תמר ליהודה, שאף על פי שגם שם היה זה מענין היבוס של ער ואונן, בכל זאת התייחס פרוץ ליהודה, וגם כאן יתייחסו אליך הבנים שיהיו לך מן הזרע אשר יתן ה' לך מן הנערה הזאת.

יח וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פְּרֶץ פְּרֶץ הוֹלִיד אֶת־חֶצְרוֹן: יט וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב: כ ועַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת־נְחֹשָׁן וְנְחֹשָׁן הוֹלִיד אֶת־שְׁלֵמָה: כא וְשְׁלֵמוֹן הוֹלִיד אֶת־בְּעֻז וּבְעֻז הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד: כב וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשִׁי וְיִשִׁי הוֹלִיד אֶת־דָּוִד:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

יהודה בזמן חנוכת המזבח במשכן, ונחשון הוליד את שלמה.	(יח) עתה מייחס הכתוב את כל השתלשלות הדורות מפרץ, בנו של יהודה בן יעקב ועד דוד המלך, ואלה תולדות פרץ, פרץ הוליד את חצרון.
(כא) ושלמון [הוא שלמה המוזכר בפסוק הקודם] הוליד את בעז, ובעז הוליד את עובד.	(יט) וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת רָם, וְרָם הוֹלִיד אֶת עַמִּינָדָב.
(כב) וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת יִשִׁי, וְיִשִׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד.	(כ) ועַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת נְחֹשָׁן, שֶׁהִיא נְשִׂיא שֶׁבֶט